

Symposium o návrhu Spolkového daňového zákoníku

Významnou událostí německého daňového práva poslední doby bylo odborné symposium, završující a zhodnocující více než deset let prací na v mnoha ohledech pozoruhodném projektu – akademickém návrhu Spolkového daňového zákoníku (Bundessteuergesetzbuch). Setkání, uskutečněného dne 9. 12. 2011 ve staré aule heidelberské univerzity se zúčastnili mnozí přední odborníci německého daňového práva. Návrh *není návrhem oficiálním* a není nijak propojen s legislativními aktivitami vlády. Je návrhem soukromým, akademickým, finančně a organizačně podpořeným některými zemskými vládami.

Práce na daňovém zákoníku započaly na sklonku 90. let minulého století. Hlavní hybatel projektu, Paul Kirchhof, tehdy odcházel ze Spolkového ústavního soudu v Karlsruhe zpět do akademického prostředí. Kirchhof se věnuje veřejnému právu, zejména pak právu daňovému; spolu s Josefem Isenseem redigoval mohutnou desetisvazkovou Příručku státního práva (Handbuch des Staatsrechts). Učitelkou dráhu začal v 70. letech jako profesor v Münsteru, později přijal povolání na stolic v Heidelbergu, kde působí – s přetřzkou soudcovských let 1987–1999 – dodnes. Kirchhof, u nás nepříliš známý, náleží mezi ty německé právníky, kteří neváhají oslovovat i širokou veřejnost, například svazky esejů na různá veřejná témata. Členy pracovní skupiny zákoníku byli bývalý soudce Spolkového ústavního soudu a dnes předseda Spolkového finančního dvora Rudolf Mellinghoff, Ekkehard Reimer, profesor v Heidelbergu, Hanno Kube, profesor v Mohuči, Christian Seiler, profesor v Tubinkách, celkem dvě desítky právníků z ministerstev a daňových úřadů šesti zemí, které návrh hmotně podpořily (Bádensko-Virtembersko, Bavorsko, Durynsko, Sasko a Severní Porýní-Vestfálsko) a průběžně 17 dalších spolupracovníků.

Na sympoziu, otevřeném rektorem Eitelem a ovšem i Kirchhofem byly postupně představeny jednotlivé části návrhu a následně byly podrobeny debatě panelistů. V první části symposia o reformě zdanění příjmů vystoupili profesori Joachim Lang, emeritus kolínské univerzity (autor kontroverzního modelového daňového zákoníku „pro východní Evropu“ – jak býval označován – z roku 1993); Rudolf Mellinghoff, předseda Spolkového finančního dvora v Mnichově, Ekkehard Reimer a profesor národního hospodářství Christoph Spengel z Univerzity v Mannheimu. Mezi diskutovanými tématy bylo například navrhované nemálo problematické sjednocení daně z příjmu fyzických a právnických osob, otázka paušálů, skryté progrese a otázky stejného zdanění příjmů z práce a z kapitálových výnosů.

Druhá část symposia byla věnována dani z obratu. O její reformě v novém akademickém návrhu debatovali münsterský emeritus Dieter Birk, hannoverský profesor Stefan Homburg, porýnsko-falcký ministeriální ředitel Werner Widman a Wolfram Birkenfeld.

Třetí blok byl věnován reformě daně dědické, o níž hovořili profesori Jens Peter Meincke, emeritus z Kolína nad Rýnem, Michael Schmitt z bádensko-virtemberského ministerstva, místopředseda Spolkového finančního dvora Hermann-Ulrich Viskorff a daňový poradce Gerhard Bruckmeier. Hlavním tématem zde byl pochopitelně rozsah osvobození: návrh počítá s osvobozením mezi manžely a registrovanými partnery a částek do určité výše pro děti a jiné osoby. Diskutována byla navrhovaná jednotná daňová sazba (10%) a povážlivá absence daňových tříd, jakož i některé otázky ohodnocování ceny dědictví nebo daru.

Teprve ve čtvrté části symposia přišel na řadu navrhovaný model obecné části zákoníku. Hovořili o něm profesor Peter Bareis z Univerzity v Hohenheimu u Stuttgartu a ministerští ředitelé Eckehard Schmidt, durynský Erwin Tartler a Horst Vinken. Zde se nabízel mnoho témat, došlo mj. na nejvyšší hranici daňového zatížení, daňové souběhy a promlčení. Velmi neústrojně a málo šťastně byla do této části přiřazena i otažitá otázka mimoprávní, totiž výhledy na eventuální reálné uplatnění návrhu.

Akademický návrh Spolkového daňového zákoníku je norma co do formy sympaticky stručná (pouhých 146 paragrafů), precizně formulovaná a přehledně uspořádaná. Návrh v sobě integruje

materii, rozptýlenou dnes ve větším počtu předpisů, a zároveň ji i výrazně reformuje. Novinkou návrhu je obecná část (41 paragraf), zahrnující mj. zásady, daňový právní vztah, úpravu všeobecné užitečnosti (neziskovosti) a daňové odpovědnosti. Nejrozsáhlejší a první úpravou zvláštní části je nepřekvapivě daň z příjmů (§ 42–72), následovaná daní dědickou a darovací (§ 73–100) a daní z obrátu (§ 101–131). Zvláštní část je uzavřena spotřební daní (§ 132–146). Návrh zákoníku doplňuje ještě návrh související prováděcí vyhlášky (Bundessteuerverordnung) o 91 paragrafu. Její právně-technicky pěkná konstrukce odkazuje v návěštích svých oddílů k jednotlivým úsekům zákoníku. Podrobnější rozbor akademického návrhu Spolkového daňového zákoníku, nehodící se rozsahem do stručné zprávy z vědeckého života, přinese autor v nejbližší době v samostatném příspěvku.

Ať už bude osud návrhu Spolkového daňového zákoníku jakýkoli, a ať už panují na jeho konkrétní ustanovení názory takové i onaké, lze mít za jisté, že nebude zapomenut a každý budoucí návrh se s ním bude muset myšlenkově poměřovat – přinejmenším z hlediska formy, konstrukce a formulací. Význam Spolkového daňového zákoníku netkví ani tak v jeho vlastních řešeních (mnohá jsou zajímavá, mnohá ovšem také vrcholně sporná), jako především *ve vysoce vytríbené formě a struktuře*. Hned několik charakteristik totiž činí návrh výjimečným: formulační preciznost, hutnost, jednoduchost a útlost, novátorská obecná část, vášnivý *boj proti ementalizaci* daňových norem výjimkami, jakož i snaha o jasnost pravidel a srozumitelnost nejen pro odborníky. Kirchhof se mj. vrací k opakovaně vyslovené myšlence, že člověkem nahlížená legitimita daně souvisí i s její jasností (jednoduchou určitelností), neměnností (stabilitou) a přiměřeností. Taková daň vejde lépe do povědomí lidí a už jasnou představou o ní je psychologicky lépe přijata. Návrh tak v mnoha ohledech představuje výzvu nepřehledným a novelami spleteným houštinám daňových norem, *výzvu k formální jednoduchosti a přehlednosti práva*, sloužícího lépe adresátům i obecnému dobru. Symposium bylo prvním výraznějším uvedením akademického návrhu zákoníku, předávajícím jej symbolicky do rukou mnoha dalším odborným debatám i všeobecným veřejným polemikám.

Mgr. Jan Kober

Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i.

Letní škola katedry dějin „Dědické právo v proměnách věků“

Ve dnech 25.–27. 9. 2012 se v prostorách Právnické fakulty Masarykovy univerzity proběhl již 4. ročník letní školy katedry dějin státu a práva, tentokrát na téma Dědické právo v proměnách věků. Téma bylo zvoleno s ohledem na nový občanský zákoník, který zcela zásadním způsobem mění podobu dědického práva. Toto si zjevně uvědomili i studenti, jelikož zájem vysoce překračoval šedesát míst, které činily kapacitu letní školy. Mezi posluchači nebyla zastoupena pouze právnická fakulta Karlovy univerzity. Naopak přednášející byli převážně mladí vědeckí pracovníci a doktořandi všech českých právnických fakult a Slovenská republika byla zastoupena přednášející z Trnavské univerzity v Trnavě.

Přednesené příspěvky měly studentům osvětlit jednak vývoj, jednak historické souvislosti dědického práva a jeho institutů. Některé z příspěvků byly zaměřeny pouze historicky na vymezené období či institut, jako když Miroslav Frýdek (MU) hovořil na téma *Aspekty římského dědického práva – předpoklady vzniku dědického práva, testovací způsobilost osob alieni iuris a ztráta dědictví v důsledku odsouzení* nebo Vilém Knoll (ZČU), který se věnoval problematice intestátní posloupnosti v českém středověkém právu. I tyto ryze historické přednášky však byly pro studenty přínosem, neboť jim přiblížily samotné pozadí vědecké práce, např. když Adriana Švecová (Trnavská univerzita v Trnavě) představila výsledek své dlouhodobé práce s pramenným materiálem v archivu v Trnavě v příspěvku *Mestský závet a jeho právne uchopenie v novovekom práve platnom na Slovensku*. Zároveň mohly ukázat ošemetnost terminologie, která, přestože i ve středověku je latinská,